

Posudek oponenta diplomové práce

Autor: **Jaroslav Uvížl**

Název: **Charakter etiopského politického systému za vlády Mengistu Haile Mariama (1974-1991)**

Politologie – africká studia, Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015, 89 stran (s přílohami)

Politologická analýza specifických rysů afrických autoritativních i jiných režimů je potřebná, proto je zvolené téma zcela legitimní. Nemůže však být zpracováno pouhým vylíčením událostí, nýbrž spíše kvantitativními nebo komparativními metodami, což se v tomto případě stalo jen částečně.

Autor už v obsahu koncipuje práci jako jakousi encyklopedii etiopského vývoje od „odchodu Britů“ v 50. letech až do současnosti. Po vysvětlení základních pojmů a zkratk (s. 7-9) v Úvodu (s. 10-13) předkládá cíl práce, hlavní literaturu a kompoziční koncepci, kromě cíle („provedení popisu politického systému v období vlády Mengistu Haile Mariama“) zde pouze naznačuje hypotézu („kvalita ústavy je předpokladem funkční demokracie“), zřetelněji ve vztahu ke konkrétnímu režimu ji neformuluje. Text zahajuje Typologií nedemokratických režimů (s. 14-17), kde z učebnicových formulací účelně přechází k etiopské problematice. Poté od kapitoly Historická perspektiva – země po odchodu Britů (s. 18-22) začíná historický popis událostí zmiňující dokonce dávný nástup Ras Tafariho – Haile Selasie I. - na trůn a charakteristiku této osobnosti. Je to předešlá k další kapitole Politické a ekonomické předpoklady vzniku třídního konfliktu – geneze revoluce (s. 23-28), kde je stěžejní pochopitelný pojem „třídní“ konflikt; autor spíše správně upozorňuje na celospolečenskou krizi systému monarchie a jeho institucionálních opor. Následuje krátké zarámování do Mezinárodní politické situace, studené války, soupeření velmocí (s. 29-30). Jádro analýzy by měly nabídnout následující kapitoly, ale Vláda Dergu (1974-1979) (s. 31-39) je pojata jako vylíčení sledu konfliktů. Těžištěm se tak stává kapitola Instituce marxistického režimu (s. 37-45), kde autor charakterizuje vývoj preferované politické strany, ústavu, parlament, volební systém a jeho praktickou aplikaci při volbách roku 1987; uvedené fakta zcela neodpovídají předem použité nálepce „marxistický“ režim. Kapitola Institucionální komparace. Monarchie vs. marxistický režim (s. 46-52) srovnává ústavy z roku 1955 a 1987 a dochází k závěru, že jsou si do jisté míry podobné svými mystickými ideologickými prvky a sklony k autoritářství. Poměrně rozsáhlá následující pasáž Pád marxistického režimu (1991) – analýza příčin (s. 53-61) vidí jako příčiny pádu eritrejský separatismus, etiopsko-somálský konflikt z let 1977-1978, což je silně anachronické, ekonomické problémy a změnu mezinárodní situace. Poslední tématická kapitola nazvaná podivně Postscriptum (s. 62-73) se zabývá mimo hlavní téma vývojem Etiopie a Eritreje až do současnosti. Závěr (s. 74-78) rekapituluje historický vývoj a „potvrzuje předpoklad, že ústava...nemusí vést ke spravedlivé společnosti“, což bylo možné předpokládat už předem. Použitá literatura (s. 79-85) je rozdělena na Prameny a literaturu, Noviny (zbytečně) a Internetové zdroje, jazykově pouze české a anglické. Následuje 7 příloh (s. 86-89).

Práce má příliš široký časový a tématický rozsah, nesoustřeďuje se na hlubší analýzu hlavního tématu. Je to do jisté míry tím, že i literatura je jen základní a poměrně omezená. Mezi anglickými tituly chybí i některé podstatné (John Young. 2006. *Peasant Revolution in Ethiopia: The Tigray People's Liberation Front, 1975-1991*. Cambridge: Cambridge University Press), chybí i relevantní autoři etiopští (Gebru Tareke) a samozřejmě francouzští (Jane a Jean Ouannou) či italsí (Lorenzo Mazzoni); naopak Lacinovy (a kol.) *Nejnovější dějiny Afriky* už není třeba jako zdroj uvádět. Z angličtiny pochází patrně tvar Iyasu (s. 20, česky Ijasu V. nebo Lidž Ijasu), nepochopitelné je tvrdošíjně opakování špatného tvaru názvu hlavního města Addis Abbeba (s. 21) nebo z angličtiny, ale špatně Abbaba (s. 38, 55), česky Addis Abeba. Z angličtiny patrně pochází nevhodný tvar Otomanská (česky Osmanská) říše (s. 19 pozn.).

Z hlediska věcné správnosti není na místě, že Haile Selasie je na s. 20 označen ze pretendenta trůnu, ve skutečnosti vládl jako regent za Zawditu. V genezi revolucí proti císaři chybí poněkud podrobnější vhled do MAISON, případně uvedení jeho vůdců (Haile Fida) a jejich osudu. Z

hlediska etiopských politických tradic je svým způsobem zásadní řečnická otázka Mohl Derg vytvořit funkční stranický systém? (s. 37); právě zde by bylo přínosem analyzovat možnosti jakéhokoli moderního politického systému nastupujícího po monarchii ve zcela odlišných afrických podmínkách – etiopská monarchie nemá daleko od jiných tradičních afrických struktur moci. Jestliže Derg skutečně funkční politický systém nevytvořil, pak je nutné do hloubky rozebrat etiopská etnická, politická, teritoriální a další specifika. Tvrzení, že „plebiscit (roku 1986) byl pravděpodobně zmanipulován“ (s. 41) je nutné dokázat. Paradoxní jsou informace na s. 41, že náboženství bylo nepřítelem revoluce, a přitom se církve podílely na přípravě ústavy.

Jazykovou úroveň snižují nejrůznější vady. Nezvádnuté jsou celé větné formulace jako ve větě začínající V jiné kapitole... (s. 37). Jindy je lapsus ve stavbě věty (bylo vyloučeno tři kandidátů – s. 43). Chybné zájmeno vztažné je ve spojení „...shromážděné zemědělníky, ...jež zradili...“, ve spojení 93,9 poslanců (s. 45) jde asi o nenapsaná procenta, shodu narušuje holá věta „skupiny ovládli“ (s. 55), nedopsaná interpunkce je ve spojení „dvou přístavu“ (s. 55). Delší by byl výčet chyb v interpunkci souvětí, kde se najdou jak chybějící čárky, což znesnadňuje pochopení větné stavby (po „skrývalo“ na s. 25, po „situace“ na s. 25, po „marxismu-leninismu“ na s. 41 atd.), tak i čárky nadbytečné (po „refoem“ na s. 25, po „sesazení císaře“ na s. 26, po „vlády“ na s. 78 atd.). Eritrea se česky skloňuje podle typu idea, tedy v Eritreji, nikoli Eritrei (s. 28) – i když to počítač opravuje. Nevhodný je apostrof v anglickém *People's* (s. 28 aj. psaný vždy `s). Slovo „návdavek“ (s. 37) neexistuje. V grafické úpravě vadí, že poznámky pod čarou mají větší typy písma než vlastní text. Práce obsahuje řadu koncepčních i konkrétních problémů. Jejím kladem je propojování africké historické a obecně politologické faktografie a znalost etiopské, respektive eritrejské a mezinárodní problematiky spojené se zvolenou tematikou. Vzhledem k nejasné formulaci hypotézy však nebylo možné základní hypotetické předpoklady řádně ověřit a uzavřít. „Popis“ politického systému s užitím běžných zdrojů není sám o sobě nikterak inovativní. Přesto s výše uvedenými výhradami práci doporučuji k obhajobě.

doc. PhDr. Jan Klíma
KPOL FF UHK

Hradec Králové 11. května 2015